

Παράδειγμα πρόληψης των δασικών πυρκαγιών στην περιοχή hautes Cévennes: ποιμενικός καθαρισμός καύσιμης ύλης στο Bonnevaux (Gard)

Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Στο βόρειο τμήμα της οροσειράς Cévennes στην επαρχία Gard, η τοποθεσία εκτίνεται σε υψόμετρο 750 έως και 900 μέτρων, σε μία στρογγυλευμένη κορυφογραμμή με ανοικτή βλάστηση που περιστοιχίζεται από δασώδεις πλαγιές με έντονη κλίση.

Στις πλαγιές, η βλάστηση είναι χαρακτηριστική μίας ζώνης με καστανιές (*Castanea sativa*): παλαιοί καστανιάνες που τελούσαν κάποτε υπό εκμετάλλευση για την περισυλλογή καρπών, με τη μορφή σπερμοφυών αλλά και πρεμνοφυών συστάδων, αποτελώντας ένα μωσαϊκό από χερσότοπους με *Cytisus purgans* και *Calluna vulgaris* & *Erica cynerea* ή χερσότοπους με σπάρτα, με ποικιλία ειδών στα χαμηλότερα τμήματα (*Sarothamnus scorarius* & *Cytisus purgans*).

Πριν από την ποιμενική χρήση, το σχετικά στρογγυλευμένο ή και επίπεδο κομμάτι της κορυφής καλυπτόταν σχεδόν ομοιόμορφα από ιδιαιτέρως απροσπέλαστους χερσότοπους (*ginestaies* & *Calluna vulgaris*), στους οποίους εισέβαλαν σταδιακά τα κωνοφόρα. Έπειτα από τη διάνοιξη της τοποθεσίας και τις εργασίες συντήρησης, αποκαταστάθηκε ο χαρακτήρας των διάσπαρτων με *ginestaies* & *Calluna vulgaris* λιβαδιών.

Τα αποκαταστημένα λιβάδια αποτελούνται από μία πληθώρα αγρωστωδών, με κυρίαρχη παρουσία της δεσαμψίας της εύκαμπτης (*Deschampsia flexuosa*) και της αγριάδας (*Agrostis stolonifera* & *canina*).

Αυτή η περιοχή απετέλεσε αντικείμενο ενός σχεδίου διαχείρισης DFCI που περιλάμβανε κτηνοτροφικές δραστηριότητες στα πλαίσια της προστασίας των γειτονικών δασών (δημόσιο δάσος του Mas de l'Ayre) και της κοινότητας Bonnevaux στο κάτω μέρος της περιοχής καθαρισμού της καύσιμης ύλης.

Η περιοχή αυτή περιλαμβάνεται σήμερα εντός του νομαρχιακού καταλόγου στρατηγικών αξόνων του νομαρχιακού σχεδιασμού της επαρχίας Gard.

Η ζώνη της κορυφογραμμής καταδεικνύει σήμερα μία καλή συνέχεια των ανοικτών χώρων που απαρτίζουν το κεντρικό τμήμα της περιοχής καθαρισμού της καύσιμης ύλης (ζώνη κλειδί). Η ποιμενική διαχείριση χρηματοδοτήθηκε αρχικά από κονδύλια DFCI, καθώς κι ένα μέρος της δημιουργίας του κοπαδιού.

Εργασίες διάνοιξης και αποκατάστασης των

καστανιώνων επιτελέστηκαν επίσης στις πλαγιές που περιβάλλουν την κορυφή, οι οποίες συνιστούν τις ζώνες υποστήριξης της περιοχής καθαρισμού.

Διαχείριση (επαναφορά προβάτων) :

- 80 εκτάρια μόνιμων περιφράξεων τύπου « ursus » (κιγκλιδώματα για πρόβατα) ή σύρματα
- 5 εκτάρια καθαρισμού με κονιορτοποίηση ανά έτος
- 3 αποκαταστημένα εκτάρια λιβαδιών χορτονομής με αγρωστώδη
- 10 εκτάρια ελεγχόμενης καύσης από το νομαρχιακό κλιμάκιο
- Κόστος διαχείρισης για τα 270 εκτάρια της περιοχής καθαρισμού της καύσιμης ύλης: περίπου 36000 €, ήτοι τιμή κόστους 140 € / εκτάριο καθαρισμού
- Μέσο κόστος συντήρησης ανά εκτάριο: 132 με 166 € (σημερινά δεδομένα MAETER DFCI)

Από το 1995 και μετά εφαρμόστηκε γεωργό - περιβαλλοντικό μέτρο με στόχο την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών. Εξακολουθεί να υφίσταται σήμερα μέσω μίας τέταρτης περιόδου συμβασιοποίησης που ξεκίνησε το 2007 στα πλαίσια της νέας γεωργό - περιβαλλοντικής διαδικασίας των MAETER. Η συγγραφή υποχρεώσεων δέσμευε τον κτηνοτρόφο να φροντίζει για τον έλεγχο της άναρχης βλάστησης (κάτω από επίπεδο κάλυψης του 30%) και του χορταριού (βόσκηση ή χορτονομή πριν από την περίοδο κινδύνου).

Σε συνδυασμό με τον καθαρισμό που πραγματοποίησε ο κτηνοτρόφος με μηχανήματα κονιορτοποίησης, υλοποιήθηκαν επίσης επιχειρήσεις ελεγχόμενης καύσης σε διάφορα σημεία βόσκησης όπου είχαν εξαπλωθεί τα σπάρτα.

Εναέρια άποψη της διαμορφωμένης ζώνης καθαρισμού

Φωτό: καθαρισμός καύσιμης ύλης (ζώνες κλειδιά), διεπαφή με το χωριό, ποιμνιοστάσιο, λεκάνη DFCI, κοινότητα Bonnevaux

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΚΤΡΟΦΗΣ

Ο κάτοχος της εκμετάλλευσης δημιούργησε σταδιακά ένα εξειδικευμένο σύστημα εκτροφής προβάτων με αξιόλογο δυναμικό (περισσότερες από 350 προβατίνες-μάνες), με στόχο την αναπαραγωγή αρνιών υψηλής ποιότητας που διανέμονται στην αγορά μέσω του διανομαρχιακού συνεταιρισμού. Σε πολλά σημεία της τοποθεσίας, τόσο στην κορυφογραμμή όσο και στη νότια πλαγιά που δεσπόζει επάνω από το χωριό, δημιουργήθηκαν περιφραγμένα πάρκα. Μεγάλο τμήμα των χρησιμοποιούμενων διαδρομών, εκτός των άλλων οι παλαιοί καστανιόνες στις πλαγιές, χρησιμοποιείται για βόσκηση με φύλαξη ή για συνδυασμό ελεύθερης – επιτηρούμενης βόσκησης του κοπαδιού.

Οι προβατίνες βγαίνουν για βόσκηση καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Το κοπάδι μετακινούταν για το καλοκαίρι στις παρυφές των Άλπεων (Vercors). Προκειμένου να μειωθεί μερικώς η ανάγκη

μετακίνησης, το κοπάδι μειώθηκε στα 200 κεφάλια και διακόπηκε η θερινή μετακίνηση. Αντιθέτως, το κοπάδι παρέμεινε στην περιοχή καθαρισμού της καύσιμης ύλης όλο το καλοκαίρι. Για τη θερινή βοσκή χρησιμοποιούνταν εγκαταλελειμμένοι καστανιόνες, γεγονός που συνέβαλε στην εκ νέου διάνοιξη των ζωνών υποστήριξης.

Οι καστανιόνες αποτελούν επίσης ένα διόλου ευκαταφρόνητο μέρος της χειμερινής σίτισης, χάρη στα κάστανα και στα αποθέματα κάτω από τα δέντρα.

Η διέλευση στο μεγαλύτερο τμήμα των καστανιώνων διεξάγεται με φυλασσόμενη βόσκηση ή σε συνδυασμό ελεύθερης– επιτηρούμενης βόσκησης.

Χάρη στις σημαντικές εργασίες για μία νέα διάνοιξη και στη συνέχεια τη συντήρηση με

μηχανήματα κονιορτοποίησης των κορμών ή τις ποιμενικές φωτιές δημιουργήθηκαν λιβάδια χορτονομής στη ζώνη της κορυφής, διασφαλίζοντας έτσι ένα μέρος των αποθεμάτων σε χόρτο για το χειμώνα.

Η απουσία ωστόσο αληθών λιβαδιών χορτονομής δεν επιτρέπει τη διατροφική αυτάρκεια, καθιστώντας αναγκαία την αγορά χόρτου.

Εκμετάλλευση προβάτων:

- 200 θηλάζουσες προβατίνες ποικιλίας Blanc du Massif Central (αρχικά 300 προβατίνες με θερινή μετακίνηση)
- 113 εκτάρια διαδρομών με έλεγχο της γης (εκ των οποίων 80 εκτάρια σε πάρκα):
- 40 εκτάρια χερσότοπων με σπάρτα
- 40 εκτάρια δασών και καστανιώνων
- 30 εκτάρια ξερολίβαδων σε έδαφος αποτελούμενο από σχιστόλιθο και γρανίτη
- επανάκτηση μερικών εκταρίων λιβαδιών χορτονομής στο χερσότοπο
- 100 με 150 επιπρόσθετα εκτάρια δίχως έλεγχο της γης (φυλασσόμενη βόσκηση το χειμώνα και στις αρχές της άνοιξης)
- 2 άτομα στην εκμετάλλευση (με υποδοχή στο αγρόκτημα)

Φωτό: Παλιοί καστανιάνες-βοσκότοποι, χερσότοπο και λιβάδια χορτονομής, λεκάνη DFCI, περίμετρος συλλογής νερού που δεν είναι βοσκότοπος, διεπαφή με το χωριό, καστανιάνες σε περιφραγμένη αναβαθμίδα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η πορεία του κοπαδιού καθορίστηκε με γνώμονα τη βελτιστοποίηση της διαθεσιμότητας ποιμενικών πόρων και την ανταπόκριση στους στόχους συντήρησης για τις στρατηγικές ζώνες καθαρισμού της καύσιμης ύλης και τον περιορισμό της καύσιμης φυτομάζας (θάμνοι και ποώδης βλάστηση, συντήρηση του εδάφους κάτω από τα δέντρα των δασών).

Καθαρισμός της καύσιμης ύλης πραγματοποιήθηκε σε περισσότερα από 70 εκτάρια σε κεντρικές ζώνες της κορυφογραμμής, καλυμμένα από ανοικτούς χερσότοπους και λιβάδια. Εφαρμόστηκε αυστηρή ποιμενική χρήση στα πλαίσια των διαδοχικών MAE DFCI: απόλυτη βόσκηση της ποώδους βλάστησης την άνοιξη και αναστολή της επανεμφάνισής της (η συγγραφή υποχρεώσεων

επιτρέπει σήμερα μέγιστο ποσοστό κάλυψης 30 %).

Αντικείμενο σύμβασης απετέλεσαν επίσης 40 εκτάρια ζώνης υποστήριξης καλυμμένης από ετερογενή βλάστηση (καστανιάνες, δάση και ginestaies), όπου ο στόχος της συντήρησης προβλέπει ποιμενική πίεση μικρότερης ισχύος (ζώνη υποστήριξης).

Ο ρόλος της ζώνης υποστήριξης συνίστατο στην επιβράδυνση της πορείας μίας ενδεχόμενης πυρκαγιάς εκατέρωθεν των στρατηγικών ζωνών, ανακόπτοντας ή ακόμα περιορίζοντας την ανάπτυξη των θάμνων.

Πραγματοποιείται πολύ τακτικά και εκ περιτροπής καθαρισμός με μηχάνημα κονιορτοποίησης κορμών στα κληροτεμάχια που βρίσκονται στη ζώνη κλειδί.

Με αυτή την προστασία, η ζώνη δε γνώρισε περαιτέρω διέλευση πυρκαγιάς και το χωριό χαίρει μέχρι στιγμής καλής προστασίας.

Τέλος, ο μηχανισμός λειτούργησε αποκλειστικά και μόνο χάρη στη σημαντική και τακτική καταβολή κονδυλίων από τα γεωργό - περιβαλλοντικά μέτρα, τόσο για την αμοιβή των εργασιών συντήρησης

που επιτέλεσαν ο κτηνοτρόφος και το κοπάδι του, όσο και για τη διασφάλιση της κτηνοτροφίας μέσα σε ένα ιδιαίτερος δύσκολο εδαφοκλιματικό πλαίσιο.

Δίχως καθεστώς γεωργό - περιβαλλοντικής αποζημίωσης, θα ετίθεντο πολύ σύντομα το ζήτημα του διηνεκούς της συντήρησης της περιοχής καθαρισμού της καύσιμης ύλης. Η δυναμική της επανεμφάνισης της βλάστησης στους κλήρους που δεν αποτελούν αντικείμενο σύμβασης με τη νέα διαδικασία MAETER (λόγω προβλημάτων ασφάλειας της γης ή δυσκολιών εφαρμογής των μέτρων) συντελεί στην ταχύτατη κάλυψη της περιοχής.

Ζώνη κλειδί του καθαρισμού

Λιβάδι χορτονομής στη ζώνη κλειδί καθαρισμού

Συντήρηση καστανεύων στη ζώνη υποστήριξης

Συντήρηση επιφανειών με *Calluna vulgaris* και *Festuca paniculata* με ποιμενικές φωτιές και βόσκηση